AH 550

2026Z23394

Antwoord van minister Heinen (Financiën) (ontvangen 4 november 2026)

Vraag 1
Heeft u kennisgenomen van het interdepartementaal beleidsonderzoek «IBO Agentschappen: Samen werken aan publieke waarde», waarin is vastgesteld dat sturing op doelmatigheidsindicatoren in de praktijk beperkt plaatsvindt en dat een kwantitatieve vergelijking van doelmatigheid over de jaren heen lastig is?

Antwoord
Ja. Zie de kabinetsreactie hierop die tegelijk met de kabinetsreactie op de Brede evaluatie van de organisatiekaders van rijksorganisaties op afstand naar uw Kamer is verstuurd (9 september 2022, Kamerstukken II 31490, nr. 323).

Vraag 2
Klopt het dat de Regeling agentschappen voorschrijft dat u samen met de vakminister ten minste eens
per vijf jaar de doelmatigheid en doeltreffendheid van elk van de 28 agentschappen beoordeelt en het
rapport openbaar maakt?

Antwoord
Ja, de Regeling agentschappen 2024 (hierna Regeling agentschappen) schrijft voor dat de Minister en de Minister van Financiën tenminste eens in de vijf jaar gezamenlijk de (voorwaarden voor) doeltreffendheid en de doelmatigheid van het functioneren van het agentschap evalueren. De Regeling Agentschappen biedt daarnaast de mogelijkheid de evaluatie op te nemen in een periodieke rapportage (als bedoeld in artikel 4 van de Regeling periodiek evaluatieonderzoek 2022) of in een ander periodiek evaluatieonderzoek dat nauw betrekking heeft op het agentschap. In dat geval kan de evaluatie eens in de zeven jaar plaatsvinden wanneer nodig. De minister die verantwoordelijk is voor het agentschap maakt het rapport openbaar.

Vraag 3
Kunt u de Kamer een overzicht sturen van alle agentschappen met per agentschap de datum van de
laatste doorlichting, het oordeel over de doelmatigheid en de datum waarop de volgende doorlichting
is voorzien?

Antwoord
In tabel 1 staat een overzicht met per agentschap het jaartal van de laatste evaluatie en de voorziene datum van de volgende evaluatie.

Tabel 1: stand van zaken evaluaties

Agentschap	Laatste doorlichting	Datum volgende evaluatie
DPC	2021	Evaluatie loopt op dit moment
RVB	2021	Evaluatie loopt op dit moment
Logius	2024	Voorzien in 2029
RVIG	2015	Voorzien in 2027
FMH	2020	Voorzien in 2027
RODI (voorheen UBR)	Agentschap sinds 2023	Voorzien in 2028
RBL	Agentschap sinds 2023	Voorzien in 2028
SSC-ICT	2025	Voorzien in 2030
O&P Rijk (voorheen P-Direkt)	Agentschap sinds 2023	Voorzien in 2027
DHC	2025	Voorzien in 2030
Paresto	2025	Voorzien in 2030
RVO	2022	Voorzien in 2027
RDI	Agentschap sinds 2023	Evaluatie loopt op dit moment
DICTU	2022	Voorzien in 2027
Nea	2023	Voorzien in 2028
RWS	2022	Evaluatie loopt op dit moment
KNMI	2023	Voorzien in 2028
NVWA	2024	Voorzien in 2029
IND	2020	Voorzien in 2027
Justid	Agentschap sinds 2022	Voorzien in 2027
Justis	2022	Voorzien in 2027
JIO	Agentschap sinds 2022	Voorzien in 2027
NFI	2021	Voorzien in 2027
DJI	2024	Voorzien in 2029
CJIB	2024	Voorzien in 2029
DUO	2025	Voorzien in 2030
NA	2022	Voorzien in 2027
RIVM	2022	Voorzien in 2027
RBL	Agentschap sinds 2023	Voorzien in 2028
aCBG	2024	Voorzien in 2029
CIBG	2020	Evaluatie loopt op dit moment

Vijf agentschapsevaluaties laten een positieve ontwikkeling zien in doelmatigheid. Hoewel doelmatigheid in de evaluaties van agentschappen standaard wordt meegenomen, levert dit niet voor elk agentschap een duidelijk meetbare ontwikkeling op. Dat wil niet zeggen dat agentschappen niet doelmatig te werk gaan, maar dat komt door complicerende factoren bij het evalueren. Het ontbreekt soms aan goed meetbare doelmatigheidsindicatoren (bijvoorbeeld bij agentschappen die kennisinstituut zijn) of deze zijn door de tijd heen aangepast aan veranderende beleidswensen waardoor een langjarige meting niet mogelijk is. Ook kan het zijn dat verschillende indicatoren een gemengd beeld geven of dat externe omstandigheden (zoals de uitbraak van de covid pandemie) de interpretatie van indicatoren over de tijd bemoeilijken. Agentschapsevaluaties doen daarom vaak ook uitspraken over doelmatigheidssturing op basis van kwalitatieve methoden zoals interviews zodat er alsnog aandacht besteed wordt aan doelmatigheid.

Vraag 4
Bij hoeveel agentschappen ligt de laatste doorlichting langer dan vijf jaar terug? Bij welke, en wat is daarvan de reden?

Antwoord
Uit tabel 1 blijkt dat er op dit moment vier evaluaties langer dan vijf jaar terug zijn opgeleverd. Voor het NFI van Justitie en Veiligheid geldt dat de evaluatie begin 2027 wordt opgestart. De andere drie agentschappen – te weten FMH, RVIG en RVB - zijn agentschappen van het ministerie van BZK. Begin 2025 heeft de Minister van BZK gevraagd om een uitzondering op de Regeling Agentschappen voor de termijn van deze evaluaties. Dit verzoek was voorzien van een planning waarbij per agentschap van BZK (en VRO) is aangegeven in welk jaar de evaluatie gaat worden uitgevoerd. Deze uitzondering is verleend. In tabel 1 staat per agentschap het verwachte jaar van oplevering genoemd.

Vraag 5
Hoeveel voorbeelden hebben in de afgelopen vijf jaar geleid tot aanpassing van de bekostiging, tarieven, governance of agentschapsstatus? Kunt u dit per agentschap specificeren?

Antwoord
Naar aanleiding van de evaluaties hebben agentschappen concrete maatregelen genomen om de doelmatigheid te verbeteren. Deze maatregelen kunnen worden onderverdeeld in twee categorieën, aanpassingen in governance en wijzigingen in tarieven of bekostiging.

Governance
Bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) is een bestuurlijk overleg ingesteld waarin de grootste opdrachtgevers (beleidsverantwoordelijken) deelnemen. Dit zorgt voor een meer strategische afstemming tussen RVO, de opdrachtgevers en de eigenaar (continuïteitsverantwoordelijke).

Het Nationaal Archief heeft in 2024 de governance aangepast en in 2026 een Tijdelijke Werkorganisatie (TWO) gestart om een nieuwe governance te beproeven. Deze biedt meer inzicht in de kostenontwikkeling en de daarbij behorende

(personele) inzet. Daarnaast is een duidelijkere scheiding tussen de rol van opdrachtgever en eigenaar aangebracht.

Bij Justid zijn maatregelen getroffen om opdrachtgever-, opdrachtnemer- en eigenaarschap te versterken, met als doel de kostendekkendheid van het agentschap te bereiken.

Het Nederlands Forensisch Instituut heeft gesprekken gevoerd over de vaststellingsmethodiek van de tarieven en nadere afspraken gemaakt met ketenpartners OM en Politie.

De Nederlandse Emissieautoriteit heeft de governance versterkt door het invoeren van een opdrachtgeversberaad.

Bij Rijkswaterstaat zijn de sturingsrelaties herzien en worden doelmatigheidsindicatoren ontwikkeld. Of deze maatregelen aantoonbaar leiden tot grotere doelmatigheid, wordt in de lopende evaluatie onderzocht.

Tarieven en bekostiging
Bij RVO is in 2024 de Gemeenschappelijk ICT-dienstverlening (GID) geïntroduceerd. Hierdoor zijn de gemeenschappelijke ICT-kosten niet langer verwerkt in het uurtarief van RVO, maar via een verdeelsleutel passender verdeeld over de opdrachtgevers. Dit heeft geleid tot een verlaging van het uurtarief.

Justis heeft de bekostigingssystematiek gewijzigd: sinds 2023 worden de uitvoeringskosten en ontvangen leges niet langer bij het agentschap verantwoord, maar op het begrotingsartikel van de betreffende opdrachtgever. Justis ontvangt hiervoor een kostendekkende bijdrage.

Bij Dienst Justitiële Instellingen (DJI) is in 2024 een kostprijsonderzoek uitgevoerd, waarna de kostprijs is herzien. De nieuwe kostprijs is opgebouwd uit de kosten voor de verschillende deelproducten.

Het CIBG heeft het kostprijsmodel doorontwikkeld en vereenvoudigd, zodat de tarieven beter navolgbaar zijn geworden.

Het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu start nieuwe (meerjarige) opdrachten pas na een schriftelijke financiële toezegging van de opdrachtgever. Daarnaast is er een meerjareninvesteringsplan opgesteld om beter inzicht te krijgen in mogelijke schommelingen in de financiering. Ook wordt er gewerkt aan technische documentatie over de kostprijs.

De Rijksinspectie Digitale Infrastructuur (RDI) werkt sinds de evaluatie van 2020 met een vastere financiering voor projecten, gebaseerd op een 3-jarig voortschrijdend gemiddelde. Dit zorgt voor betere planbaarheid.

Vraag 6
Bij hoeveel agentschappen is over de afgelopen vijf jaar een positieve doelmatigheidsontwikkeling vastgesteld en bij hoeveel kon die ontwikkeling niet worden vastgesteld door het ontbreken van bruikbare indicatoren?

Antwoord
Zie het antwoord op vraag 3.

Vraag 7
Welke maatregelen zijn sinds de kabinetsreactie op het beleidsonderzoek genomen om de sturing op doelmatigheid te verbeteren, en waaruit blijkt dat die sturing daadwerkelijk is verbeterd?

Antwoord
Het antwoord op vraag vijf laat zien dat er bij diverse agentschappen de afgelopen jaren maatregelen zijn genomen om doelmatigheid te vergroten, in lijn met de bedoeling van de verplichte evaluatie. Sinds de kabinetsreactie is ook de Regeling Agentschappen herzien, waarbij doelmatigheid gecombineerd wordt met doeltreffendheid en publieke waarde. Twee onafhankelijke onderzoeken (IBO agentschappen[1] en de Brede evaluatie[2]) concludeerden dat dat beter was. De nieuwe voorschriften maken daarnaast mogelijk dat de aansturing van agentschappen aangepast kan worden aan de specifieke situatie en takenpakket om doelmatigheid en doeltreffendheid te vergroten.

Vraag 8
Wat is er bij de herziening van de Regeling agentschappen per 1 januari 2025 gewijzigd aan de eisen die aan de beoordeling van doelmatigheid worden gesteld? Zijn die eisen aangescherpt, gelijk gebleven of verruimd?

Antwoord
Het volgende is ongewijzigd gebleven. De aandacht voor doelmatigheid bij agentschappen wordt gestimuleerd via de aansturing, waarbij het agentschap met betrokkenen binnen het ministerie afspraken moeten maken over het takenpakket van het agentschap en welke bekostiging daar tegenover staat vanuit de begroting van het beleidsmatig betrokken ministerie. Agentschappen rapporteren vervolgens jaarlijks hun financiële resultaat aan uw Kamer in de agentschapsparagraaf van jaarverslag van het verantwoordelijke ministerie. Verder hebben agentschappen een (beperkt) eigen vermogen, een negatief resultaat gaat daar ten laste van – wat ook doelmatige taakuitoefening stimuleert. Verder moet er in de evaluatie van een agentschap verplicht aandacht besteed worden aan doelmatigheid.
Nieuw is dat de nieuwe Regeling (in artikel 16) stimuleert om naast doelmatigheid en doeltreffendheid bij de evaluatie ook aandacht te hebben voor publieke waarde. De verplichte *one-size-fits-all* doelmatigheidsindicatoren zijn vervangen door een rapportage die door ministeries zo ingericht kan worden dat over het functioneren en de doelmatigheid van een agentschap gerapporteerd kan op een manier die aansluit bij het specifieke takenpakket.

Vraag 9
Bent u bereid de Kamer voortaan jaarlijks één rijksbreed overzicht te sturen waaruit blijkt welke agentschappen zijn doorgelicht, wat het oordeel was, welke maatregelen zijn afgesproken en wanneer opnieuw wordt beoordeeld?

---

[1] Kamerstuk 25 268, nr. 199.
[2] Kamerstuk 31 490, nr. 309.

Antwoord
Op de website https://evaluaties.rijksfinancien.nl/ wordt een overzicht bijgehouden van ingepland en uitgevoerd onderzoek. In dit overzicht worden voor het einde van het jaar ook de meest recente agentschapsevaluaties opgenomen.

Vraag 10
Kunt u deze vragen afzonderlijk van elkaar beantwoorden?

Antwoord
Ja.